

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедри загальноінженерних дисциплін та обладнання

Д.П. Заїкіна

**БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХИСТ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни

Ступінь:бакалавр

Кривий Ріг
2019р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедри загальноінженерних дисциплін та обладнання

Д.П. Заїкіна

**БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХИСТ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни

Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри загальноінженерних дисциплін
та обладнання
Протокол № 1
від «28» серпня 2019 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол № 1
від «29» серпня 2019 р.

Кривий Ріг
2019р.

Заїкіна, Д.П.

З 76 Безпека життєдіяльності та захист навколишнього середовища [Текст] : метод. рек. до вивч. дисц. / Д.П. Заїкіна; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. загальноінженерних дисциплін та обладнання. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2019. – 43.

Методичні рекомендації розроблені для надання допомоги студентам до вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та захист навколишнього середовища». У методичних рекомендаціях сформульовано мету та задачі дисципліни, представлено зміст семінарських/практичних занять, наведено питання для обговорення та самостійну роботу студентів з описом методу її опрацювання.

© Заїкіна Д.П., 2019

© Донецький національний університет економіки й торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	13
Змістовий модуль 1. Моніторинг навколишнього середовища та екологічний контроль	14
Змістовий модуль 2. Вступ. Етапи формування безпеки життєдіяльності як науки. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.....	17
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	18
Змістовий модуль 1. Моніторинг навколишнього середовища та екологічний контроль	19
Змістовий модуль 2. Вступ. Етапи формування безпеки життєдіяльності як науки. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.....	30

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та захист навколишнього середовища» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за освітнім ступнем «бакалавр», оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з філософії, біології, фізики, хімії, соціології, психології, екології, економіки, менеджменту тощо і дозволяє здобувачу ВО вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Метою курсу є набуття студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів по забезпеченню безпеки, збереженню здоров'я та працездатності людини в процесі праці на відповідних підприємствах; надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах.

Завдання: надання знань щодо забезпечення якості навколишнього середовища; становлення і розвитку моніторингу довкілля; умов життєдіяльності людини, тощо.

ЧАСТИНА 1.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів спеціальності 142 «Енергетичне машинобудування»
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Кількість модулів	1
Лекції, годин	15
Практичні/ семінарські, годин	15
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	60
Вид контролю	Залік

2. Програма дисципліни

Ціль – є набуття студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів по забезпеченню безпеки, збереженню здоров'я та працездатності людини в процесі праці на відповідних підприємствах; надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах.

Завдання: надання знань щодо характеристики виробничої санітарії на підприємствах, засобів нормалізації санітарно-гігієнічних умов праці, методів і засобів забезпечення безпеки виробничого обладнання та виробничих процесів, пожежної безпеки.

Предмет: загальні закономірності, принципи формування, функціонування та розвитку методів і засобів забезпечення безпеки, збереження здоров'я та працездатності людини в процесі праці.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Забезпечення якості навколишнього середовища.

Тема 2. Становлення і розвиток моніторингу довкілля як галузі екологічної науки. Моніторинг як система спостережень за впливом на довкілля антропогенних факторів.

Тема 3. Моніторинг як система оцінювання і прогнозування майбутнього стану довкілля

Тема 4. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.

Тема 5. Небезпека, як потенційне джерело збитку. Ризик як кількісна оцінка небезпек.

Тема 6. Небезпеки життєдіяльності людини. Засоби їх попередження.

Тема 7. Безпека життєдіяльності за умов надзвичайних ситуацій.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 1. Моніторинг навколишнього середовища та екологічний контроль.					
Забезпечення якості навколишнього середовища.	10	2	2	-	8
Становлення і розвиток моніторингу довкілля як галузі екологічної науки. Моніторинг як система спостережень за впливом на довкілля антропогенних факторів.	20	2	2	-	8
Моніторинг як система оцінювання і прогнозування майбутнього стану довкілля	20	2	2	-	8
Разом за змістовим модулем 1:	50	6	6	-	24
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 2. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності					
Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.	10	2	2	-	8
Небезпека, як потенційне джерело збитку. Ризик як кількісна оцінка небезпек.	10	2	2	-	8
Небезпеки життєдіяльності людини. Засоби їх попередження	10	2	2	-	10
Безпека життєдіяльності за умов надзвичайних ситуацій.	10	3	3	-	10
Разом за змістовим модулем 2:	40	9	9	-	36
Всього годин:	90	15	15	-	60

4. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

5. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 1. Моніторинг навколишнього середовища та екологічний контроль.			
Забезпечення якості навколишнього середовища.	8	Опрацювання питань, які стисло викладаються на лекціях згідно з модульною системою, проходження тестування	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Становлення і розвиток моніторингу довкілля як галузі екологічної науки. Моніторинг як система спостережень	8	Опрацювання питань, які стисло викладаються на лекціях згідно з модульною системою, проходження тестування	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування

активного відпочинку та ведення здорового способу життя.									
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.		+							
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.			+						
4. Здатність працювати в команді.				+					
5. Навички міжособистісної взаємодії.					+				
6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.						+			
7. Навички здійснення безпечної діяльності.							+		
8. Здатність забезпечувати якість виконуваних робіт.								+	
9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.									+
10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.									+

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Залік.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються впродовж семестру (100 балів).

Оцінювання протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Задачі, завдання	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	10		4			14
Тема 2	10		4			14
Тема 3	10		6			16
Разом змістовий модуль 1	30		14			44
Змістовий модуль 2						
Тема 4	10		4			14
Тема 5	10		4			14
Тема 6	10		4			14
Тема 7	10		4			14

Разом змістовий модуль 2	40		16			56
Усього						100

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – zakon4.rada.gov.ua.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI – zakon2.rada.gov.ua.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII – zakon5.rada.gov.ua.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X – zakon3.rada.gov.ua.
5. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.
7. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 – zakon5.rada.gov.ua.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII – zakon5.rada.gov.ua.
9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII – zakon5.rada.gov.ua.

10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ – zakon2.rada.gov.ua.
11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
12. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР – zakon3.rada.gov.ua.
13. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР – К., 1998.
14. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 – zakon2.rada.gov.ua.
15. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua.
16. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ – zakon5.rada.gov.ua.
17. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V – zakon0.rada.gov.ua.
18. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI – zakon2.rada.gov.ua.
19. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-ХІІ – zakon2.rada.gov.ua.
20. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV – zakon0.rada.gov.ua.
21. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-ХІІ – zakon5.rada.gov.ua.
22. ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.
23. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення
24. ДСТУ OHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги.
25. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).
26. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

Допоміжна

1. Зацарний В.В., Праховнік Н.А., Землянська О.В., Зацарна О.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання. URL:<http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18263>.
2. Безпека життєдіяльності. Конспект лекцій. Праховнік Н.А., Зацарний В.В., Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2015. – електронне видання. URL:<http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18956>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МОНІТОРИНГ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ.

Тема 1. Забезпечення якості навколишнього середовища.

План заняття:

1.1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Актуальні проблеми захисту навколишнього середовища.
2. Показники якості навколишнього середовища.
3. Основні процеси інженерного захисту навколишнього середовища.
4. Методи охорони та захисту довкілля. Нові технологічні принципи.

1.2. Індивідуальне тестування.

Тема 2. Становлення і розвиток моніторингу довкілля як галузі екологічної науки. Моніторинг як система спостережень за впливом на довкілля антропогенних факторів.

План заняття:

1.1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Антропогенні фактори.
2. Сутність, об'єкт, предмет і методи моніторингу довкілля.
3. Спостереження у межах системи моніторингу за дією основних антропогенних факторів і процесів.
4. Ефективне регулювання якості довкілля.

1.2. Індивідуальне тестування.

Тема 3. Моніторинг як система оцінювання і прогнозування майбутнього стану довкілля.

План заняття:

1.1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Критерії оцінювання стану навколишнього середовища.
2. Розподіл прогнозів. Методи прогнозування : експертне оцінювання, екстраполяція, інтерполяція, моделювання.
3. Особливості прогнозування стану довкілля.

1.2. Індивідуальне тестування.

1.3. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 4. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.

План заняття:

1.1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Основні поняття безпеки життєдіяльності.
2. Безпека життєдіяльності як наука. Об'єкт, предмет та завдання безпеки життєдіяльності.
3. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.
4. Аксиоми безпеки життєдіяльності.

1.2. Індивідуальне тестування.

Тема 5. Небезпека, як потенційне джерело збитку. Ризик як кількісна оцінка небезпек.

План заняття:

1.1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек.
2. Системи класифікації небезпек. Природні джерела небезпеки, техногенні джерела небезпеки, соціальні джерела небезпеки, джерела політичних небезпек.
3. Аксиома про потенційну небезпеку діяльності.
4. Концепція прийняттого (допустимого) ризику. Поняття індивідуального ризику та соціального ризику. Знехтуваний ризик. Гранично допустимий ризик, надмірний ризик.

1.2. Індивідуальне тестування.

Тема 6. Небезпеки життєдіяльності людини. Засоби їх попередження.

План заняття:

1.1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Природні небезпеки на території України.
2. Техногенні небезпеки та їх наслідки.
3. Соціально-політичні небезпеки, їх види та характеристики.

1.2. Індивідуальне тестування.

Тема 7. Безпека життєдіяльності за умов надзвичайних ситуацій.

План заняття:

1.1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Визначення поняття «надзвичайна ситуація».
2. Принципи, заходи та засоби захисту населення у надзвичайних ситуаціях.
3. Організація життєзабезпечення за умов надзвичайних ситуацій.
4. Ліквідація наслідків НС.

1.2. Індивідуальне тестування.

1.3. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

**ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МОНІТОРИНГ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ.

Тема 1. Забезпечення якості навколишнього середовища.

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1.1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.

1.2. Самостійно опрацюйте питання.

1. Що передбачають під якістю навколишнього природного середовища?

2. Нормативи якості навколишнього середовища.

3. Контроль стану навколишнього середовища.

1.3. Розв'яжіть тестові завдання.

Під якістю навколишнього природного середовища розуміють

A. ступінь відповідності природних і створених людською діяльністю умов потребам людей та інших живих організмів

B. вміст у будь-якій складовій навколишнього природного середовища забруднюючих речовин, який не перевищує ГДК

C. ступінь прямого та опосередкованого впливу людини та її господарської діяльності на природу в цілому або на її окремі екологічні компоненти

D. якісно-кількісний показник стану навколишнього середовища, дотримання якого гарантує безпечні або оптимальні умови існування живих організмів

Не спричиняє негативних наслідків, змін у живих організмах і не погіршує якості середовища

A. допустиме екологічне навантаження

B. екологічна стійкість

C. екологічний резерв

D. повна екологічна стійкість

Методи захисту навколишнього середовища – це

A. комплекс техногенних заходів захисту біосфери від забруднення

B. сукупність засобів медико-біологічного, гігієнічного, екологічного характеру, спрямованих на попередження забруднення біосфери

C. комплекс технологічних, технічних та організаційних методів, спрямованих на зниження або повне виключення забруднення біосфери

D. усі відповіді вірні

Методи захисту навколишнього середовища включають до себе наступні методи: медико-біологічні (1), техногенні (2), активні (3), пасивні (4), правові (5), організаційні (6). Визначте необхідне

- A. 1, 2, 3, 6
- B. 2, 3, 4
- C. 3, 4, 6
- D. 2, 5

Методи захисту навколишнього середовища у будь-яких умовах дають найкращі результати, а саме

- A. медико-біологічні
- B. техногенні
- C. активні
- D. пасивні

Правові й економічні аспекти захисту, а також еколого-інформаційне забезпечення підприємств відносяться до _____ засобів захисту навколишнього середовища. Підставити пропущені слова

- A. активних
- B. пасивних
- C. організаційних
- D. медико-біологічних

1.4. Підготуйтеся до опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – zakon4.rada.gov.ua.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI – zakon2.rada.gov.ua.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII – zakon5.rada.gov.ua.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X – zakon3.rada.gov.ua.
5. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.
7. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 – zakon5.rada.gov.ua.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII – zakon5.rada.gov.ua.

9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII – zakon5.rada.gov.ua.

10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII – zakon2.rada.gov.ua.

11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.

12. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР – zakon3.rada.gov.ua.

13. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР – К., 1998.

14. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 – zakon2.rada.gov.ua.

15. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua.

16. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII – zakon5.rada.gov.ua.

17. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V – zakon0.rada.gov.ua.

18. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI – zakon2.rada.gov.ua.

19. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII – zakon2.rada.gov.ua.

20. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV – zakon0.rada.gov.ua.

21. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII – zakon5.rada.gov.ua.

22. ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.

23. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення

24. ДСТУ OHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги.

25. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).

26. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

Допоміжна

1. Зацарний В.В., Праховнік Н.А., Землянська О.В., Зацарна О.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання. URL:<http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18263>.

2. Безпека життєдіяльності. Конспект лекцій. Праховнік Н.А., Зацарний В.В., Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2015. – електронне видання. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18956>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

Тема 2. Становлення і розвиток моніторингу довкілля як галузі екологічної науки. Моніторинг як система спостережень за впливом на довкілля антропогенних факторів.

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1.1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.

1.2. Самостійно опрацюйте питання.

1. Дайте визначення антропогенного фактору. Які впливи відносяться до антропогенних факторів?

2. За якими ознаками класифікують антропогенні фактори?

3. За якими принципами групуються антропогенні фактори?

4. Які існують напрями групування спостережень за дією антропогенних факторів?

1.3. Розв'яжіть тестові завдання.

Моніторинг – це

А. система спостереження і контролю за природними, природно-антропогенними комплексами, процесами, що відбуваються у них, з метою раціонального використання природних ресурсів і охорони довкілля, прогнозування масштабів неминучих змін

В. сукупність певних властивостей навколишнього середовища і створюваних цілеспрямованою діяльністю людини умов, за яких з урахуванням економічних, соціальних чинників і науково обґрунтованих допустимих навантажень на об'єкти біосфери

С. комплексна наукова дисципліна, яка вивчає взаємодію людини в процесі сільськогосподарського виробництва, вплив сільського господарства на природні комплекси та їх компоненти, тощо

Д. система показників, яка характеризує стан довкілля

В чому полягає сутність моніторингу

- A. спостереженні за довкіллям, оцінюванні його фактичного стану, прогнозування його розвитку
- B. виявленні і контролюванні екологічних небезпек
- C. в необхідності здійснення повторних спостережень за елементами навколишнього середовища в просторі і часі з певною метою за конкретними програмами
- D. виявленні і дослідженні природних ресурсів, які забезпечують виробництво продуктів харчування

Моніторинг довкілля – це

- A. система цілеспрямованих, періодично повторюваних і програмованих спостережень за одним і більше елементами навколишнього середовища у просторі і часі
- B. організована на різних рівнях система спостережень, контролювання і управління за станом навколишнього середовища
- C. багаторівнева система спостереження, оцінювання та прогнозування стану навколишнього природного середовища, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для приймання ефектних природоохоронних управлінських рішень
- D. система спостереження і контролю за природними, природно-антропогенними комплексами, процесами, що відбуваються у них, навколишнім середовищем загалом з метою раціонального використання природних ресурсів і охорони довкілля, прогнозування масштабів неминучих змін

Виконання яких завдань передбачає моніторинг довкілля

- A. спостереження за факторами впливу на навколишнє природне середовище і за його станом; оцінювання фактичного стану довкілля
- B. прогнозування стану навколишнього середовища і його оцінювання
- C. дослідження стану біосфери, оцінювання і прогнозування її змін; визначення обсягу антропогенної дії на навколишнє природне середовище
- D. встановлення факторів і джерел забруднення навколишнього природного середовища; виявлення критичних екстремальних ситуацій, що порушують екологічну безпеку

Антропогенні фактори – це

- A. сукупність взаємних впливів між живими істотами, неживою природою і людиною
- B. сукупність компонентів і явищ неорганічної природи, які прямо або опосередковано впливають на живі організми
- C. сукупність внутрішньовидових та міжвидових взаємовідносин, пов'язаних з трофічними
- D. сукупність екологічних чинників, зумовлених діяльністю людини, що істотно впливають на структуру та функціонування екосистем

Визначте напрямки, за якими групують спостереження у межах систем моніторингу за дією основних антропогенних факторів і процесів, що зумовлюють

- A. спостереження за локальними джерелами забруднення і забруднюючими факторами
- B. спостереження за станом навколишнього природного середовища
- C. спостереження за станом біотичної складової атмосфери
- D. спостереження за реакцією великих систем

Визначте соціально-економічні характеристики стану населення, що мають враховуватись при проведенні оцінки впливу на довкілля

- A. побутові потреби
- B. демографічні
- C. трудова діяльність
- D. природні та техногенні чинники

При проведенні оцінки впливу на довкілля з екосоціокультурних показників враховуються

- A. оцінка санітарно-епідеміологічного стану територій
- B. соціальні умови життя населення
- C. оцінка стану здоров'я населення
- D. міграція населення

При проведенні оцінки впливу на довкілля з екосоціокультурних показників враховуються

- A. прогноз можливих змін населення, включаючи корінне
- B. втрата естетичної цінності територій
- C. комплексне прогнозування оцінювання екологічного ризику
- D. оцінка стану здоров'я населення

При проведенні оцінки впливу на довкілля з екосоціокультурних показників не враховуються

- A. соціальні умови життя населення
- B. прогноз можливих змін населення, включаючи корінне
- C. прогноз змін соціально-економічного середовища
- D. втрата естетичної цінності територій.

1.4. Підготуйтеся до опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – zakon4.rada.gov.ua.

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI – zakon2.rada.gov.ua.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII – zakon5.rada.gov.ua.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X – zakon3.rada.gov.ua.
5. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.
7. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 – zakon5.rada.gov.ua.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII – zakon5.rada.gov.ua.
9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII – zakon5.rada.gov.ua.
10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII – zakon2.rada.gov.ua.
11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
12. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР – zakon3.rada.gov.ua.
13. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР – К., 1998.
14. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 – zakon2.rada.gov.ua.
15. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua.
16. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII – zakon5.rada.gov.ua.
17. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V – zakon0.rada.gov.ua.
18. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI – zakon2.rada.gov.ua.
19. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII – zakon2.rada.gov.ua.
20. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV – zakon0.rada.gov.ua.
21. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII – zakon5.rada.gov.ua.
22. ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.

23. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення
24. ДСТУ ОHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги.
25. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).
26. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

Допоміжна

1. Зацарний В.В., Праховнік Н.А., Землянська О.В., Зацарна О.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання. URL:<http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18263>.
2. Безпека життєдіяльності. Конспект лекцій. Праховнік Н.А., Зацарний В.В., Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2015. – електронне видання. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18956>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

Тема 3. Моніторинг як система оцінювання і прогнозування майбутнього стану довкілля.

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1.1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.

1.2. Самостійно опрацюйте питання.

1. Методи отримання первинної і вторинної інформації у системі моніторингу довкілля.

2. Принципи організації моніторингу довкілля.

1.3. Розв'яжіть тестові завдання.

Визначте критерії, що використовують при оцінюванні стану навколишнього середовища

А. граничнодопустимі концентрації забруднювачів, екологічний резерв, граничнодопустимі дози, граничнодопустиме антропогенне навантаження

В. граничнодопустимі викиди речовин в атмосферу, скиди шкідливих речовин у водні об'єкти, граничнодопустиме антропогенне навантаження

С. граничнодопустимі концентрації забруднювачів, граничнодопустимі дози, екологічна стійкість, екологічний резерв

D. граничнодопустимі концентрації забруднювачів, граничнодопустимі дози, граничнодопустимі викиди речовин в атмосферу, скиди шкідливих речовин у водні об'єкти, граничнодопустиме антропогенне навантаження

Основними компонентами при оцінці впливу на довкілля є

- A. повітряне середовище
- B. водне середовище
- C. геологічне середовище
- D. рослинний та тваринний світ

До методів первинної інформації належать

- A. спостереження на відповідних станціях, постах, створах
- B. фіксуванні у вигляді карт, таблиць, графіків
- C. спостереження за допомогою дистанційних засобів спостережень
- D. упорядкування і опрацювання бази даних

До методів вторинної інформації належать

- A. спостереження на відповідних станціях, постах, створах
- B. фіксуванні у вигляді карт, таблиць, графіків
- C. спостереження за допомогою дистанційних засобів спостережень
- D. упорядкування і опрацювання бази даних

Прогнозом називають

- A. науково обґрунтоване судження про можливий стан об'єкта у майбутньому
- B. комплекс заходів по досягненню поставленої мети
- C. процес одержання перспективних даних
- D. аналіз статистичних даних про діяльність підприємства в минулому

Основними напрямками прогнозування виступають

- A. медичне, функціональне і надзвичайне
- B. соціальне, демографічне й економічне
- C. функціональне, географічне і позабюджетне
- D. системне, аналітичне й індивідуальне

Визначте методи прогнозування, які найчастіше використовують у системі моніторингу

- A. експертне оцінювання, математичне моделювання, дослідний метод
- B. експертне оцінювання, екстраполяція та інтерполяція, моделювання
- C. екстраполяція та інтерполяція, моделювання, метод середнього значення
- D. математичне моделювання, дослідний метод, метод середнього значення

Головними принципами, на основі яких організуються спостереження за довкіллям, є

- A. рівномірність
- B. доступність

- С. синхронність
- Д. систематичність

Оцінювання змін стану навколишнього природного середовища дає змогу визначити

- А. з'ясувати оптимальні умови людської діяльності
- В. можливі збитки, спричинені природними й антропогенними діями
- С. додаткові природні можливості, якими може скористатися людина
- Д. вірна відповідь відсутня

У системі моніторингу найчастіше використовують такі методи прогнозування, як

- А. експертне оцінювання
- В. моделювання
- С. екстраполяція
- Д. інтерполяція

1.4. Підготуйтеся до опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – zakon4.rada.gov.ua.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI – zakon2.rada.gov.ua.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII – zakon5.rada.gov.ua.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X – zakon3.rada.gov.ua.
5. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.
7. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 – zakon5.rada.gov.ua.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII – zakon5.rada.gov.ua.
9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII – zakon5.rada.gov.ua.
10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII – zakon2.rada.gov.ua.
11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.

12. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР – zakon3.rada.gov.ua.

13. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР – К., 1998.

14. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 – zakon2.rada.gov.ua.

15. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua.

16. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ – zakon5.rada.gov.ua.

17. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V – zakon0.rada.gov.ua.

18. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI – zakon2.rada.gov.ua.

19. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-ХІІ – zakon2.rada.gov.ua.

20. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV – zakon0.rada.gov.ua.

21. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-ХІІ – zakon5.rada.gov.ua.

22. ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.

23. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення

24. ДСТУ ОHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги.

25. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).

26. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

Допоміжна

1. Зацарний В.В., Праховнік Н.А., Землянська О.В., Зацарна О.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання. URL:<http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18263>.

2. Безпека життєдіяльності. Конспект лекцій. Праховнік Н.А., Зацарний В.В.,

Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2015. – електронне видання. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18956>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>

2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.
ВСТУП. ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЯК НАУКИ. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 4. Методологічні основи безпеки життєдіяльності.
Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1.1.Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.

1.2.Самостійно опрацюйте питання.

1. Модель життєдіяльності людини. Предмет безпеки життєдіяльності.
2. Поясніть, чим займається безпека життєдіяльності як окрема галузь знань. Основні завдання безпеки життєдіяльності.

3. Наведіть аксіоми безпеки життєдіяльності.

1.3. Розв'яжіть тестові завдання.

Безпека життєдіяльності – це наука про

- A. технічні пристрої
- B. людину
- C. навколишнє середовище
- D. надзвичайні ситуації

Духовний аспект діяльності людини є предметом вивчення безпеки життєдіяльності

- A. тільки під час надзвичайних ситуацій
- B. ні
- C. так
- D. тільки на виробництві

Суспільний аспект діяльності людини є предметом вивчення безпеки життєдіяльності

- A. тільки під час надзвичайних ситуацій
- B. так
- C. ні
- D. тільки на виробництві

Метою безпеки життєдіяльності є

- A. сформувати у людини свідомості і відповідальності у ставленні до особистої безпеки та безпеки оточуючих
- B. захист людини від небезпек на роботі та за її межами
- C. навчити людину надавати самопомогу

D. навчити оперативно ліквідувати наслідки НС

Визначте твердження, що найточніше висвітлює завдання безпеки життєдіяльності

A. забезпечення повної безпеки

B. виявлення позитивних і негативних аспектів взаємодії людини з екзо- та ендогенними факторами

C. виявлення негативних аспектів взаємодії людини з технічними засобами, інформацією та умовами надзвичайних ситуацій

D. захист населення від зброї масового ураження

Фактори, що впливають на культуру безпечної життєдіяльності особистості

A. світогляд та рівень знань та умінь

B. матеріальне забезпечення

C. органи державної влади

D. страх бути засудженим суспільством

У безпеці життєдіяльності людина розглядається як

A. основний елемент системи людина-виробниче середовище

B. біологічний і соціальний суб'єкт

C. елемент системи людина – життєве середовище

D. елемент системно-структурного підходу

1.4. Підготуйтеся до опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – zakon4.rada.gov.ua.

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI – zakon2.rada.gov.ua.

3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII – zakon5.rada.gov.ua.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X – zakon3.rada.gov.ua.

5. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016.

6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

7. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 – zakon5.rada.gov.ua.

8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII – zakon5.rada.gov.ua.

9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII – zakon5.rada.gov.ua.

10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII – zakon2.rada.gov.ua.

11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.

12. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР – zakon3.rada.gov.ua.

13. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР – К., 1998.

14. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 – zakon2.rada.gov.ua.

15. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua.

16. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII – zakon5.rada.gov.ua.

17. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V – zakon0.rada.gov.ua.

18. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI – zakon2.rada.gov.ua.

19. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII – zakon2.rada.gov.ua.

20. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV – zakon0.rada.gov.ua.

21. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII – zakon5.rada.gov.ua.

22. ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.

23. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення

24. ДСТУ OHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги.

25. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).

26. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

Допоміжна

1. Зацарний В.В., Праховнік Н.А., Землянська О.В., Зацарна О.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання. URL:<http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18263>.

2. Безпека життєдіяльності. Конспект лекцій. Праховнік Н.А., Зацарний В.В., Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2015. – електронне видання. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18956>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

Тема 5. Небезпека, як потенційне джерело збитку. Ризик як кількісна оцінка небезпек.

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1.1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.

1.2. Самостійно опрацюйте питання.

1. Джерела небезпеки та їх класифікація. Номенклатура, таксономія та квантифікація небезпек.
2. Серйозність небезпек. Ймовірність небезпек.
3. Аксиома про потенційну небезпеку діяльності людини. Концепція прийняттого (припустимого) ризику.

1.3 Розв'яжіть тестові завдання.

Небезпека створюється особливими властивостями _____, що не сумісні з характеристиками людини. Підставити пропущені слова

- A. речовини, поля, випромінювання
- B. людей, технічних засобів та екологічних факторів
- C. технічних засобів, екологічних факторів та інформації
- D. діяльності людини

Будь який _____ при певних умовах можуть створювати небезпеку для людини чи довкілля. Підставити пропущені слова

- A. суб'єкт
- B. об'єкт
- C. об'єкт, суб'єкт, явище та інформація
- D. ризик, об'єкт, суб'єкт, явище, інформація

Класифікація та систематизація явищ, процесів тощо, що здатні завдавати шкоди називається

- A. ідентифікація небезпек
- B. квантифікація небезпек
- C. номенклатура небезпек
- D. таксономія небезпек

Класифікація та систематизація явищ, процесів тощо, що здатні завдавати шкоди називається

- A. ідентифікація небезпек
- B. квантифікація небезпек
- C. номенклатура небезпек
- D. не має вірної відповіді

Виявлення типу небезпеки та встановлення її характеристик називається

- A. таксономія небезпек
- B. ідентифікація небезпек
- C. квантифікація небезпек
- D. номенклатура небезпек

Введення кількісних характеристик для оцінки ступеня небезпеки називається

- A. квантифікація небезпек
- B. таксономія небезпек
- C. номенклатура небезпек
- D. ідентифікація небезпек

Аксіома про потенційну небезпеку діяльності людини стверджує, що

- A. абсолютної безпеки не існує
- B. необхідно забезпечити абсолютну безпеку
- C. необхідно прагнути досягти нульовий ризик
- D. виключити небезпеку

Ризик – це

- A. коли людина збирається зробити щось небезпечне
- B. кількісна характеристика небезпеки
- C. якісна і кількісна характеристика небезпеки
- D. якісна характеристика небезпеки

Інженерний, модельний, експертний, соціологічний

- A. методи визначення ризику
- B. методи забезпечення безпеки
- C. методи ліквідації небезпеки
- D. методи попередження безпеки

Прийнятний рівень ризику у світовій практиці становить

- A. 1/1000
- B. 10^6
- C. 10^{-4}
- D. 10^{-6}

1.4. Підготуйтеся до опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – zakon4.rada.gov.ua.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI – zakon2.rada.gov.ua.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII – zakon5.rada.gov.ua.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X – zakon3.rada.gov.ua.
5. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.
7. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 – zakon5.rada.gov.ua.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII – zakon5.rada.gov.ua.
9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII – zakon5.rada.gov.ua.
10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII – zakon2.rada.gov.ua.
11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
12. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР – zakon3.rada.gov.ua.
13. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР – К., 1998.
14. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 – zakon2.rada.gov.ua.
15. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua.
16. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII – zakon5.rada.gov.ua.
17. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V – zakon0.rada.gov.ua.
18. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI – zakon2.rada.gov.ua.
19. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII – zakon2.rada.gov.ua.

20. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV – zakon0.rada.gov.ua.

21. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII – zakon5.rada.gov.ua.

22. ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.

23. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення

24. ДСТУ ОHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги.

25. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).

26. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

Допоміжна

1. Зацарний В.В., Праховнік Н.А., Землянська О.В., Зацарна О.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання. URL:<http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18263>.

2. Безпека життєдіяльності. Конспект лекцій. Праховнік Н.А., Зацарний В.В., Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2015. – електронне видання. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18956>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>

2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

Тема 6. Небезпеки життєдіяльності людини. Засоби їх попередження.

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1.1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.

1.2. Самостійно опрацюйте питання.

1. Аналіз відомих заходів із запобігання виникнення природних НС та механізму організації дій щодо усунення їх негативних наслідків.

2. Методи захисту від біологічних факторів небезпек.

1.3. Розв'яжіть тестові завдання.

До небезпек природного характеру відносять

А. повені, селі, грози, сейсмічні явища

В. аварії, пожежі, катастрофи

С. тероризм, міжнаціональні конфлікти, неконтрольовану поведінку натовпу

Д. немає правильної відповіді

За дією на людину хімічні речовини поділяються на

- A. загальнотоксичні, сенсibiliзуючі, подразнюючі, канцерогенні, мутагенні
- B. загальнотоксичні, сенсibiliзуючі, подразнюючі, канцерогенні, мутагенні дисперсні, колоїдні
- C. загальнотоксичні, кислоти, подразнюючі, колоїдні, мутагенні
- D. загальнотоксичні, кислоти, луи, мутагенні, дисперсні, колоїдні

До підгрупи біологічних факторів входять

- A. мікроорганізми (віруси, бактерії тощо)
- B. мікроорганізми (віруси, бактерії тощо) та макроорганізми
- C. мікроорганізми (віруси, бактерії тощо) та деякі продукти їх життєдіяльності
- D. мікроорганізми (віруси, бактерії тощо) та деякі продукти їх життєдіяльності, макроорганізми

До підгрупи психофізіологічних факторів входять

- A. фізичні перевантаження, розумове, емоційне перевантаження, стрес, продукти життєдіяльності людини, фобії, перенапруга органів чуття
- B. фізичні перевантаження, розумове, емоційне перевантаження, стрес, фобії, перенапруга органів чуття
- C. фізичні перевантаження, розумове, емоційне перевантаження, стрес, продукти життєдіяльності людини
- D. фізичні перевантаження, емоційне перевантаження, стрес, перенапруга органів чуття

ГДР у безпеці життєдіяльності, охороні праці, біофізиці, тощо це

- A. гранично допустимий рівень
- B. головний діючий ризик
- C. головне джерело радіації
- D. граничне джерело радіації

ГДК у безпеці життєдіяльності, охороні праці, біохімії, тощо це

- A. глобальна демократична кооперація
- B. гранично допустима концентрація
- C. головна діюча концентрація
- D. градус кельвіна (K°)

Для захисту від шуму можна використати

- A. навушники; беруші; звукозахисні шоломи; захисні костюми з прогумованої тканини; шумопоглинаючі покриття, шумовідбиваючі перегородки, екрани, будівельні конструкції з спеціальних шумопоглинаючих матеріалів
- B. навушники; беруші; звукозахисні шоломи; шумопоглинаючі покриття, шумовідбиваючі перегородки, екрани, будівельні конструкції з спеціальних шумопоглинаючих матеріалів
- C. навушники; шумопоглинаючі покриття, шумовідбиваючі перегородки, екрани, будівельні конструкції з спеціальних шумопоглинаючих матеріалів

Д.навушники; шумопоглинаючі покриття, будівельні конструкції з спеціальних шумопоглинаючих матеріалів

1.4. Підготуйтеся до опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – zakon4.rada.gov.ua.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI – zakon2.rada.gov.ua.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII – zakon5.rada.gov.ua.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X – zakon3.rada.gov.ua.
5. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.
7. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 – zakon5.rada.gov.ua.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII – zakon5.rada.gov.ua.
9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII – zakon5.rada.gov.ua.
10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII – zakon2.rada.gov.ua.
11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
12. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР – zakon3.rada.gov.ua.
13. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР – К., 1998.
14. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 – zakon2.rada.gov.ua.
15. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua.
16. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII – zakon5.rada.gov.ua.
17. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V – zakon0.rada.gov.ua.

18. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI – zakon2.rada.gov.ua.

19. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII – zakon2.rada.gov.ua.

20. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV – zakon0.rada.gov.ua.

21. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII – zakon5.rada.gov.ua.

22. ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.

23. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення

24. ДСТУ OHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги.

25. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).

26. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

Допоміжна

1. Зацарний В.В., Праховнік Н.А., Землянська О.В., Зацарна О.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання. URL:<http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18263>.

2. Безпека життєдіяльності. Конспект лекцій. Праховнік Н.А., Зацарний В.В., Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2015. – електронне видання. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18956>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>

2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

Тема 7. Безпека життєдіяльності за умов надзвичайних ситуацій.

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1.1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.

1.2. Самостійно опрацюйте питання.

1. Причини виникнення надзвичайних ситуацій (НС), їх загальна характеристика.

2. Основні принципи у сфері захисту населення і територій від НС.

3. Інформування та оповіщення населення про загрозу виникнення НС.

1.3. Розв'яжіть тестові завдання.

Залежно від територіального поширення, обсягів економічних збитків, кількості людей, які загинули, розрізняють рівні НС

- A. національний
- B. регіональний
- C. об'єктовий
- D. державний

За характером походження причин виникнення розрізняють наступні класи НС

- A. НС антропогенного характеру
- B. НС техногенного характеру
- C. НС природного характеру
- D. НС соціально-політичного характеру

Визначте, до якого класу НС слід віднести інфекційну захворюваність людей

- A. природні
- B. техногенні
- C. соціальні
- D. економічні

Дайте визначення, які НС за масштабом слід віднести до регіональних

- A. Наслідки аварії впливають на діяльність підприємства
- B. Наслідки аварії впливають на життєдіяльність населеного пункту
- C. Наслідки аварії впливають на життєдіяльність області
- D. Наслідки аварії впливають на життєдіяльність держави

Для евакуації використовують транспорт

- A. залізничний, автомобільний, водний
- B. громадський, індивідуальний
- C. усі види транспорту та піші колони
- D. піші колони

Залежно від захисних властивостей захисні споруди розподіляють на

- A. залізобетонні укриття
- B. обсіпані землею укриття (бліндажі)
- C. дерев'яні укриття
- D. сховища, протирадіаційні укриття, простіші укриття

До медичних засобів захисту населення відносяться

- A. аптечка індивідуальна
- B. індивідуальний перев'язочний пакет
- C. індивідуальний протихімічний пакет
- D. діамантовий зелений

Соціальні надзвичайні ситуації викликати природні або техногенні

A. можуть

B. не можуть

C. можуть викликати лише природні

D. можуть викликати лише техногенні надзвичайні ситуації та небезпечні екологічні наслідки

Вбудоване сховищу (у жилому будинку) повинне мати входів/виходів

A. два

B. три

C. чотири

D. десять

1.4. Підготуйтеся до опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – zakon4.rada.gov.ua.

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI – zakon2.rada.gov.ua.

3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII – zakon5.rada.gov.ua.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X – zakon3.rada.gov.ua.

5. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016.

6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

7. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 – zakon5.rada.gov.ua.

8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII – zakon5.rada.gov.ua.

9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII – zakon5.rada.gov.ua.

10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII – zakon2.rada.gov.ua.

11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.

12. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР – zakon3.rada.gov.ua.

13. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР – К., 1998.

14. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 – zakon2.rada.gov.ua.

15. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua.

16. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII – zakon5.rada.gov.ua.

17. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V – zakon0.rada.gov.ua.

18. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI – zakon2.rada.gov.ua.

19. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII – zakon2.rada.gov.ua.

20. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV – zakon0.rada.gov.ua.

21. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII – zakon5.rada.gov.ua.

22. ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.

23. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення

24. ДСТУ ОHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги.

25. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).

26. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV – zakon5.rada.gov.ua.

Навчальне видання

Заїкіна Дар'я Павлівна

Кафедра загальноінженерних дисциплін та обладнання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА»**

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.